

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Козіної Катерини Геннадіївни
**«Оцінювання стану та розвиток регіональних ринків вантажних
автотранспортних перевезень»**,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

В умовах глобалізації економіки, визначальним проявом якої є посилення міжнародних економічних зв'язків, транспортні послуги є пріоритетною складовою національного продукту України. Транспортна система України відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку міжнародних економічних відносин і надає унікальну можливість для організації конкурентоздатних транзитних маршрутів, оскільки Україна має вигідне економіко-географічне і геополітичне положення.

Інтеграція України в світову господарську систему, підвищення рівня товарообміну між країнами, міжнародна конкуренція, формування транспортно-логістичної інфраструктури сприяють активізації розвитку системи мультимодальних перевезень, яка забезпечує організаційно-технологічну взаємодію різних видів транспорту, координацію та синхронізацію процесів транспортно-логістичного обслуговування, встановлення партнерських відносин між усіма учасниками ланцюга доставки вантажів на вигідних умовах.

Орієнтація України на формування конкурентного середовища транспортного ринку відповідно до транспортної політики ЄС обумовлює актуальність дослідження ринку вантажних перевезень. Переважна кількість вантажних перевезень носить міжрегіональний характер. У зв'язку з цим проблема оцінювання стану та перспектив розвитку регіональних ринків автотранспортних вантажних перевезень не втрачає злободенності та потребує подальших досліджень, що підтверджує актуальність вибору теми дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, а саме, кафедри економіки та є складовою частиною держбюджетної

теми «Теоретико-методологічні основи формування механізму модернізації економіки регіону» (номер державної реєстрації 0112U004193, 2012-2016 рр.), в межах якої автором обґрунтовано організаційно-економічне забезпечення оцінювання стану та перспектив розвитку регіональних ринків автотранспортних вантажних перевезень.

Мета роботи полягає в удосконаленні теоретичних і розробці методичних підходів до оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Для досягнення поставленої мети автором сформульовано та вирішено такі завдання:

визначено сутність та зміст поняття «регіональний ринок вантажних автотранспортних перевезень»;

проведено аналіз основних тенденцій розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень та отримано оцінку їх стану на основі кластеризації;

визначено структуру факторів, що впливають на рівень розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

систематизовано фактори, які здійснюють вплив на розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

удосконалено структуру регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

сформовано модель розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень;

складено прогноз стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

Аналіз дисертації дозволив виявити низку наукових результатів, котрі в комплексі дають змогу робити висновки про внесок здобувача у розвиток обраного напрямку дослідження. Зокрема, можна стверджувати, що у роботі Козіної К. Г.:

- удосконалено організаційний підхід до формування структури регіонального

ринку вантажних автотранспортних перевезень;

- удосконалено методичний підхід до прогнозування розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень на засадах сценарного підходу;

- удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

- отримало подальшого розвитку визначення сутності та змісту поняття регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень як відносно самостійної складової регіональної транспортної системи;

- отримала подальшого розвитку класифікація факторів впливу на рівень розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень;

- отримав подальшого розвитку теоретико-методичний підхід до прогнозування інтенсивності роботи регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень;

- отримала подальшого розвитку організаційна модель співпраці органів місцевого самоврядування із основними секторами (споживачі, представники логістичних послуг, конкуренти) регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату, основними опублікованими працями дозволяє зробити висновок, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації і є предметом для захисту. Одержані К. Г. Козіною нові наукові результати є наслідком оригінального наукового дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані автором самостійно і відображають особистий внесок автора.

Отримані здобувачем результати дослідження ґрунтуються на вивченні передової світової та вітчизняної практики управління розвитком регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень, що надало можливість автору розробити практичні рекомендації щодо оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у роботі використано широкий спектр загальних і спеціальних наукових методів, таких як: метод аналізу та синтезу – у ході визначення факторів розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод абстракції – для обґрунтування сутності та змісту поняття регіонального ринку автомобільних вантажних перевезень; системний підхід – при обґрунтуванні організаційної структури регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень, визначенні системи факторів впливу на розвиток цих ринків; методи статистичного аналізу – при визначенні тенденцій розвитку регіональних ринків вантажних перевезень; метод таксономії – за його допомогою визначено інтегральні показники стану регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень та підприємницької активності у регіоні; кореляційного аналізу – для обґрунтування ваги та впливовості факторів на розвиток ринків автомобільних вантажних перевезень; метод кластерного аналізу – при систематизації регіонів за рівнем розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень; метод регресійного аналізу – у ході формування моделі для прогнозування активності на ринках автомобільних вантажних перевезень; метод сценарного підходу – при прогнозуванні перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Теоретичну і методичну основу дослідження становлять ключові положення, принципи і методи сучасної економічної теорії, теорії управління, праці вітчизняних і зарубіжних учених, закономірності соціально-економічного розвитку регіонів України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, укази Президента України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Головних управлінь статистики у регіонах України, статистична та фінансова звітність автотранспортних підприємств, а також результати розрахунків, які були отримані особисто автором.

Достовірність основних положень дисертації, цінність для науки і практики висновків і пропозицій підтверджується тим, що вони базуються на глибокому вивченні дисертантом сучасних теоретичних, методичних та практичних проблем

регіональної економіки, розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень, вдалому використанні сучасних методів дослідження, а також значної та якісної інформаційної бази. Здобутком автора є розробка методичного забезпечення оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

4. Стиль викладення дисертації та автореферату

Дисертацію та автореферат дисертації, які подано до розгляду, характеризує науковий стиль та логічність викладення основних результатів дослідження. В дисертації аргументовано розкрито усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та практичну цінність і виносяться автором на захист.

Дисертація викладена грамотно, з дотриманням вимог, що висуваються до кандидатських дисертацій, є цілісною науковою працею. Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

5. Відповідність автореферату змісту дисертації

Автореферат належним чином відображає зміст дисертації та її основні висновки. У авторефераті розкрито основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь новизни розробок та висновки.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Суть викладених матеріалів в авторефераті та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Оцінка публікацій

Основний зміст роботи опубліковано у 16 наукових працях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному фаховому виданні, 1 стаття у співваторстві – у фаховому електронному виданні України та 8 публікації за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 8 ум. друк. арк., особисто здобувачу належить 7,35 ум. друк. арк.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Дисертація є самостійно виконаною та завершеною працею, містить нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують конкретне науково-практичне завдання, а саме – удосконалення теоретичних і розробку методичних підходів до оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень. Дисертаційна робота логічно структурована і дозволяє чітко визначити як теоретичні і методичні напрацювання здобувача, так і практичну спрямованість окремих результатів проведених наукових досліджень.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 158 найменувань і додатків. Основний текст складає 184 сторінки та включає 50 таблиць та 34 рисунки.

8. Теоретичне та практичне значення

З теоретичної точки зору цінність представляють наступні результати роботи:

- організаційна структура регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень, яка, на відміну від існуючої, передбачає існування на ринку декількох груп учасників, що відрізняються колом повноважень і функцій, а саме, керуючий орган, до складу якого включені професіонали в сфері вантажних автотранспортних перевезень, конкурентний сектор, що представлений вантажними перевізниками всіх видів та форм власності, оператори логістичного сервісу регіону та сектор споживачів послуг вантажних перевезень;

- визначення сутності та змісту поняття регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень як відносно самостійної складової регіональної транспортної системи, яка виступає підґрунтям економічних відносин між

суб'єктами усіх економіко-організаційних форм господарювання, які здійснюють купівлю-продаж транспортних послуг з вантажних перевезень шляхом реалізації системоутворюючої, інтегруючої, конкурентоутворюючої, ціноутворюючої і стимулюючої функцій, які проявляються в процесі взаємодії ринку із зовнішнім середовищем;

- класифікація факторів впливу на рівень розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень, яка, на відміну від існуючої, містить ознаки стану ринку вантажних автотранспортних перевезень, інтенсивності економічного розвитку регіонів та купівельної спроможності населення;

- теоретико-методичний підхід до прогнозування інтенсивності роботи регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень, який, на відміну від інших, базується на регресійному аналізі інтегрального показника підприємницької активності у регіоні.

Практичну цінність представляють:

- методичний підхід до прогнозування розвитку регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень на засадах сценарного підходу, у підґрунті якого покладено показник вантажообігу в регіоні, що дає змогу визначати прогнозні значення для кожної групи регіонів в залежності від рівня розвитку та з урахуванням можливих варіантів сценаріїв (песимістичний, реалістичний і оптимістичний) і територіальних диспропорцій;

- методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на їх класифікації за рівнем розвитку та групуванні за ознакою активності перевізників, що дає змогу виявлення регіональних диспропорцій та визначення тенденцій їх розвитку;

- організаційна модель співпраці органів місцевого самоврядування із основними секторами (споживачі, представники логістичних послуг, конкуренти) регіонального ринку вантажних автотранспортних перевезень, яка передбачає створення регіональної транспортної комісії, до функцій якої пропонується віднести розгляд питань пов'язаних з допуском на ринок вантажних перевізників, їх

підтримкою та організацією співпраці, а також забезпечення прозорості економічних відносин у транспортній сфері регіону.

Запропоновані у дисертації підходи за умови їх подальшого розвитку та удосконалення з урахуванням, в т.ч. зауважень і пропозицій, зроблених в даному відгуку, мають всі підстави бути визнаними такими, що є придатними для оцінювання стану та визначення перспектив розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень.

Згідно з поданими до дисертації довідками про впровадження, матеріали дисертації Козіної К.Г. знайшли практичне застосування в діяльності відділу транспорту, зв'язку та телекомунікаційних послуг Сумської міської ради (довідка № 65 від 20 січня 2020 року), Шевченківської районної ради Харківської області (довідка № 135 від 10 квітня 2019 року), а також товариства з обмеженою відповідальністю «Експрес» (довідка № 10 від 15 січня 2020 року).

Методичні та практичні рекомендації щодо оцінювання стану і розвитку регіональних ринків автотранспортних вантажних перевезень використовуються у навчальному процесі кафедри економіки Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Регіональна економіка», «Управління розвитком компанії», «Основи наукових досліджень» і для виконання випускних кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістерських дипломних робіт спеціальності 051 – Економіка (довідка № 557 від 28 лютого 2020 року).

9. Перелік виявлених недоліків та зауважень до дисертації

1. З ілюстрації (рис. 1.1) та висновків автора не зрозумілим залишилось питання наявності зворотного зв'язку між регіональними ринками автотранспортних послуг та органами місцевого самоврядування.

2. У класифікації автотранспортних послуг (стор. 46) автором представлено, зокрема, ознаку територіальної спрямованості. До неї автор віднесла міжнародні та внутрішньодержавні перевезення. Вбачається за доцільне розподіл внутрішньодержавних перевезень на міжрегіональні та внутрішньорегіональні.

3. Занадто багато уваги приділено автором опису інструментарію кластерного аналізу (стор. 85-91), слід було зосередити увагу на обґрунтуванні вибору ознак групування регіонів України виходячи зі стану ринків вантажних автотранспортних перевезень.

4. У ході обґрунтування факторів, які чинять вплив на розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень автор обирає такі з них, як валовий регіональний продукт, доходи населення, обсяг реалізованої продукції. Слід зауважити, що ВРП включає до свого складу останні два показники.

5. Серед напрямів регулювання регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень (стор. 170-172) автор називає «формування системи диференціації плати за природні, енергетичні та інші ресурси, що надаються регіональною інфраструктурою», слід було пояснити, які саме суб'єкти РРВАТП будуть вимушені сплачувати за використання природних ресурсів регіону та на яких підставах цей напрям буде впроваджено.

6. Автором запропоновано комплекс заходів щодо розвитку регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень (стор. 193-195). Дискусійним є рішення про інвестиційну підтримку інфраструктурного забезпечення виключно регіонів з високим рівнем розвитку РРВАТП.

10. Висновок по дисертації

Виявлені і перелічені недоліки та зауваження до дисертації в цілому не знижують теоретичної та практичної цінності отриманих результатів. Представлена до захисту дисертаційна робота «Оцінювання стану та розвиток регіональних ринків вантажних автотранспортних перевезень» виконана на високому науковому та професійному рівні. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою КМУ №567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами та доповненнями), щодо кандидатських дисертацій, а саме пп. 9, 11, 12, 13, 14. Роботу слід визнати завершеною науковою працею, котра виконана особисто автором, містить науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризується логікою та послідовністю викладу результатів проведених здобувачем досліджень.

Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових та зарубіжних виданнях.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення дисертаційної роботи.

Оцінюючи дисертаційну роботу К.Г. Козіної треба зауважити, що вона присвячена докладному вивченню актуальної в сучасних умовах теми, відзначається високим теоретичним і практичним рівнем. Актуальність обраної теми дисертації, рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, наукова новизна отриманих результатів та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

За складом вирішених завдань дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05.

В зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Козіна Катерина Геннадіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

професор кафедри туризму і рекреації
Мукачівського державного університету,
де.н., професор

В.В. Папп

Сігма В.В. Папп завідує:
Учбово-методичний кабінет
Мукачівського державного
університету

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

